

НИЙЦЛИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАН

**“НАМ, НЭР ДЭВШИГЧИЙН СОНГУУЛИЙН ЗАРДЛЫН САНХҮҮЖИЛТ, ТҮҮНИЙ
ЗАРЦУУЛАЛТ, ГҮЙЦЭТГЭЛД ДҮГНЭЛТ ГАРГАХ, НИЙТЭД МЭДЭЭЛЭХ”**

Аудитын код: ДГА-2020/08-НА

Цахим хуудас:
www.dornogovi.audit.mn

Дорноговь аймаг
2020 оны 12 сар

Дарга, тэргүүлэх аудиторыг
түр орлон гүйцэтгэгч: Т.Ган-Өлзий
Утас: 70522734 Цахим хаяг:

Гэрээт ажилтан: 3.Давааням
Б.Ариунбаатар

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

АГУУЛГА

Товчилсон үгийн тайлбар.....	3
Хүснэгтийн товъёог.....	4
Хавсралтын товъёог.....	4
Аудитын зорилт, хамарсан хүрээ, стандарт, арга зүйн талаарх мэдэгдэл	5-6
БҮЛЭГ 1. ЗАРИМ НЭР ДЭВШИГЧИД ХУУЛЬД ЗААСАН ШААРДЛАГЫГ БАРИМТЛАЛГҮЙГЭЭР МӨНГӨН БОЛОН МӨНГӨН БУС ХАНДИВЫГ БҮРДҮҮЛСЭН БАЙНА.	
1.1. Иргэн, хуулийн этгээдээс хандивласан мөнгөн бус хандивт хуулийн дагуу бичгээр гэрээ байгуулаагүй 10, хандивын гэрээнд үнэлгээ тогтоогоогүй 288 хандив байна	7-9
1.2. Нам, нэр дэвшигчид хуулиар зөвшөөрөгдөөгүй 29.4 сая төгрөгийн хандивыг буцаан шилжүүлээгүй, сонгуулийн үйл ажиллагаанд зарцуулсан байна.	9-10
БҮЛЭГ 2. НАМ, НЭР ДЭВШИГЧ НЬ ХӨРӨНГИЙГ ЗОРИУЛАЛТЫН ДАГУУ ЗАРЦУУЛЖ, ЗАРДЛЫН ДЭЭД ХЭМЖЭЭГ БАРИМТЛАН АЖИЛЛАСАН БАЙНА.	
2.1.Хөрөнгийг хуульд заасан зориулалтын дагуу зарцуулсан байна.....	11
2.2. Сонгуулийн сурталчилгааны зардлыг хуульд заасны дагуу бэлэн бусаар зарцуулжээ.....	11-12
2.3.Төрийн аудитын газраас тогтоосон зардлын дээд хэмжээг баримталж ажиллажээ.....	12
Дүгнэлт.....	13
Хавсралтууд.....	

Товчилсон үгийн тайлбар

АДБОУС	Аудитын дээд байгууллагын Олон Улсын стандарт
АНСДИТХСТ	Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай
АСХ	Аймгийн сонгуулийн хороо
ИТХ	Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал
МУЕА	Монгол Улсын Ерөнхий Аудитор
СТСХ	Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс
ТАГ	Төрийн Аудитын газар
УБХ	Улсын бүртгэлийн хэлтэс

Хүснэгтийн товъёог:

№	Тайлбар	Хуудасны дугаар
Хүснэгт 1	Аймаг, сумын ИТХ-ын ээлжит сонгуульд оролцохоор бүртгүүлсэн нам, нэр дэвшигчийн тоо	7
Хүснэгт 2	Намын сонгуулийн зардлын санхүүжилт, мянган төгрөг	8
Хүснэгт 3	Нэр дэвшигчийн сонгуулийн зардлын санхүүжилт, мянган төгрөг	8
Хүснэгт 4	Нэр дэвшигчтэй байгуулсан мөнгөн бус хандивын гэрээ, гэрээнд тусгасан үнэлгээ	9
Хүснэгт 5	Хандивлагчийн нэр, регистрийн дугаар, эх үүсвэр тодорхойгүй хандивын зарцуулалт, мянган төгрөг	10
Хүснэгт 6	Намын сонгуулийн зардлын ангилал	11
Хүснэгт 7	Нэр дэвшигчийн сонгуулийн зардлын ангилал	11
Хүснэгт 8	Нам, нэр дэвшигчийн сонгуулийн зардлын хэмжээ, сая төгрөг	12

№	Тайлбар
Хавсралт 1	Аймаг, сумын ИТХ-ын 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцсон намын сонгуулийн зардлын санхүүжилт
Хавсралт 2	Аймаг, сумын ИТХ-ын 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцсон намын зардлын гүйцэтгэл
Хавсралт 3	Аймаг, сумын ИТХ-ын 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцсон нэр дэвшигчдийн сонгуулийн зардлын санхүүжилт
Хавсралт 4	Аймаг, сумын ИТХ-ын 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцсон нэр дэвшигчдийн сонгуулийн зардлын гүйцэтгэл
Хавсралт 5	Зардлын тайлангийн дүгнэлтийг хуульд заасан хугацаанаас хоцроосон, зардлын тайлан ирүүлээгүй, нэр дэвшигчдийн жагсаалт
Хавсралт 6	Буцаан шилжүүлээгүй, зарцуулсан хандивын жагсаалт Ардчилсан нам
Хавсралт 7	Буцаан шилжүүлээгүй, зарцуулсан хандивын жагсаалт Ардчилсан намаас нэр дэвшигчид
Хавсралт 8	Буцаан шилжүүлээгүй, зарцуулсан хандивын жагсаалт Монгол ардын намаас нэр дэвшигчид
Хавсралт 9	Буцаан шилжүүлээгүй, зарцуулсан хандивын жагсаалт ШИНЭ намаас нэр дэвшигч
Хавсралт 10	Буцаан шилжүүлээгүй, зарцуулсан хандивын жагсаалт Бие даан нэр дэвшигч

Аудитын зорилт, хамарсан хүрээ, стандарт, арга зүйн талаарх мэдэгдэл

Аудит хийх үндэслэл, бүрэн эрх

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, АНСДИТХСТ хуулийн 57 дугаар зүйл, Дорноговь аймаг дахь Төрийн аудитын газрын 2020 гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний дагуу хийж гүйцэтгэлээ.

Аудитын зорилт

Нам , нэр дэвшигчийн сонгуулийн зардлын санхүүжилт, түүний зарцуулалтын тайланг хянаж, дүгнэлт гаргах, нэг сая ба түүнээс дээш төгрөгийн хандив өгсөн иргэн, хоёр сая ба түүнээс дээш төгрөгийн хандив өгсөн хуулийн этгээдийг нийтэд мэдээлэхэд оршино.

Аудитыг дараах дэд зорилтын хүрээнд гүйцэтгэлээ. Үүнд:

1. Нам, нэр дэвшигч нь сонгуульд зарцуулах хөрөнгийн санхүүжилтийг хуулийн дагуу бүрдүүлсэн эсэх
2. Хөрөнгийг хууль журамд заасны дагуу зарцуулсан эсэх.

Аудитын хамарсан хүрээ

Аудитад аймаг, сумын ИТХ-ын 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцсон нам, нэр дэвшигчийг хамрууллаа.

Аудитын арга зүй, шалгуур үзүүлэлт

Аудитыг гүйцэтгэхэд АДБОУС 100, АДБОУС 400, АДБОУС 4000 дугаар стандартууд, Монгол Улсын Төрийн аудитын стандарт-Нийцлийн аудит MNS 6817-6:2020, МУЕА-ын 2016 оны А/146 тушаалаар батлагдсан “Нийцлийн аудитын түр журам”-ыг баримтлан сонгуулийн зардлын тайлангийн талаар нам, нэр дэвшигч, ХАК-ний холбогдох албан тушаалтнуудтай ярилцлага хийх, асуулга, лавлагаа авах, ХАК-ний гаргасан дүгнэлтийн мэдээллийг нэгтгэх, хандив өгсөн иргэн, аж ахуйн нэгжийн талаарх тодруулгыг УБХ-ээс авах, тайлан, судалгаа, баримт материалд тулган баталгаажуулалт, дүн шинжилгээ хийн аудитын судалгаа, хөтөлбөр, арга зүйн дагуу нотлох зүйл цуглуулах дүгнэлт боловсруулж, нийтэд мэдээллээ.

Дараах хууль эрх зүйн актыг аудитын шалгуур үзүүлэлт болгон ашиглав. Үүнд:

- Төрийн аудитын тухай хууль,
- АНСДИТХСТ хууль,
- Дарга, тэргүүлэх аудиторын А/19 дүгээр тушаал
- Дарга, тэргүүлэх аудиторын А/41 дүгээр тушаал
- Дээрх хуулиудтай нийцүүлэн гаргасан тогтоол, журам.

**Хүндрэл,
бэрхшээл**

Коронавируст халдвар / КОВИД-19 / цар тахлын үед бүх нийтийн өндөржүүлсэн бэлэн байдлын зэрэгт шилжсэнтэй холбогдуулан хуулийн хугацаанд аудитын дүгнэлт, хавсралт маягтууд, анхан шатны баримтыг эх хувиар нь хүлээн авах боломжгүй байдал үүссэн учир цахим хэлбэрээр хувийн аудитын компаниар гаргуулсан дүгнэлтийг хүлээн авсан.

**Аудитын
бүрэлдэхүүн,
хугацаа**

Аудитыг Дорноговь аймаг дахь Төрийн аудитын газрын дарга, тэргүүлэх аудиторын үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Т.Ган-Өлзий удирдаж, үе шатны хяналтыг аудитор Ч.Хэрлэнчимэг хэрэгжүүлж, гэрээт ажилтан З.Давааням, Б.Ариунбаатар нар төлөвлөгөө, хөтөлбөрийн дагуу хийж гүйцэтгэв.

Аудитыг 2020 оны 11 дүгээр сарын 02-ны өдрөөс 2020 оны 12 дугаар сарын 25-ны өдрийн хооронд хэрэгжүүлж, дүнг нийтэд мэдээллээ.

БҮЛЭГ 1. ЗАРИМ НЭР ДЭВШИГЧИД ХУУЛЬД ЗААСАН ШААРДЛАГЫГ БАРИМТЛАЛГҮЙГЭЭР МӨНГӨН БОЛОН МӨНГӨН БУС ХАНДИВЫГ БҮРДҮҮЛСЭН БАЙНА.

1.1. Иргэн, хуулийн этгээдээс хандивласан мөнгөн бус хандивт хуулийн дагуу бичгээр гэрээ байгуулаагүй 10, хандивын гэрээнд үнэлгээ тогтоогоогүй 288 хандив байна.

1.1.1. Аймаг, сумын ИТХ-ын 2020 оны ээлжит сонгуульд 3 нам, 526 иргэн нэр дэвшсэн байна.

Аймаг, сумын ИТХ-ын ээлжит сонгуульд оролцохоор бүртгүүлсэн нам, нэр дэвшигчийн тоо

Хүснэгт №1

№	Намын нэр	Намын тоо		Нэр дэвшигчид		Нийт
		Аймгийн ИТХ	Сумын ИТХ	Аймгийн ИТХ	Сумын ИТХ	
1	Монгол Ардын нам	1	1	33	275	308
2	Ардчилсан нам	1	1	28	181	209
3	ШИНЭ нам	-	1	-	3	3
4	Бие даан нэр дэвшигч	-	-	1	5	6
	Дүн	2	3	62	464	526

АНСДИТХСТ хуулийн 56 дугаар зүйлийн 56.3-т “Нам, эвсэл нь санал авах өдрөөс хойш 45 хоногт, нэр дэвшигч санал авах өдрөөс хойш 30 хоногт багтаан зардлын тайландаа хувийн аудитын хуулийн этгээдээр дүгнэлт гаргуулан, төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ” гэж заасны дагуу сонгуулийн зардлын тайлангаа аудитын хуулийн этгээдээр баталгаажуулан ТАГ-т хугацаандаа 2 нам, 518 нэр дэвшигч ирүүлсэн. Сонгуулийн зардлын тайлангаа хугацаа хоцроож ирүүлсэн 6, огт ирүүлээгүй 2 нэр дэвшигч байна.

Сонгуулийн зардлын тайланг ТАГ-т хуулийн хугацаанд ирүүлээгүй болон огт ирүүлээгүй 8 нэр дэвшигчид Зөрчлийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1.25-д заасан арга хэмжээг авч шийдвэрлүүлэхээр аймгийн СТСХ-т албан бичиг хүргүүлсэн.

1.1.2. Аймаг, сумын ИТХ-ын 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцож, сонгуулийн зардлын тайлангаа ирүүлсэн 2 нам 78,630.0 мянган төгрөгийн, 524 нэр дэвшигч 255,040.0 мянган төгрөгийн орлогыг сонгуулийн зардлын дансанд төвлөрүүлжээ. /Хүснэгт 2, 3/. Нэр дэвшигчид нийт 11,900.0 мянган төгрөгийн мөнгөн бус хандивыг сонгуулийн үйл ажиллагаанд авсан байна.

Намын сонгуулийн зардлын санхүүжилт, мянган төгрөг

Хүснэгт №2

№	Орлогын ангилал	Орлого				Нийт	
		Тоо	Дүн	Тоо	Мөнгөн бус хандив	Тоо	Орлогын дүн
1	Намын өөрийн хөрөнгө	1	15,020.0	-	-	1	15,020.0
2	Хуулийн этгээдээс өгсөн хандив	5	50,000.0	-	-	5	50,000.0
3	Иргэдээс өгсөн хандив	36	13,610.0	-	-	36	13,610.0
	Дүн	42	78,630.0	-	-	42	78,630.0

Нэр дэвшигчийн сонгуулийн зардлын санхүүжилт, мянган төгрөг

Хүснэгт №3

№	Орлогын ангилал	Орлого				Нийт	
		Тоо	Дүн	Тоо	Мөнгөн бус хандив	Тоо	Орлогын дүн
1	Нэр дэвшигчийн өөрийн хөрөнгө	307	96,935.5	-	-	307	96,935.5
2	Хуулийн этгээдээс өгсөн хандив	10	14,650.0	-	-	10	14,650.0
3	Иргэнээс өгсөн хандив	820	143,454.5	359	11,900.0	1,179	155,354.5
	Дүн	1,137	255,040.0	359	11,900.0	1,496	266,940.0

2020 оны аймаг, сумын ИТХ-ын ээлжит сонгуульд оролцсон нам, нэр дэвшигчид нэг сая ба түүнээс дээш төгрөгийн хандив өгсөн 34 иргэн, хоёр сая ба түүнээс дээш төгрөгийн хандив өгсөн 8 хуулийн этгээд байна.

1.1.3. АНСДИТХСТ хуулийн 53 дугаар зүйлийн 53.1-т “Мөнгөн хандив иргэний хувьд хоёр сая төгрөг хүртэл, хуулийн этгээдийн хувьд 10 сая төгрөг хүртэл байна”, 53.7-д “Бэлэн мөнгөөр хандив өгөх, авахыг хориглоно” гэж заажээ.

Иргэн, хуулийн этгээдийн өгсөн хандивыг сонгуулийн зардлын тайлан, дансны хуулгатай тулган шалгахад хуулийн дээрх заалтын дагуу зөвшөөрөгдсөн хэмжээнээс илүү өгсөн болон бэлэн мөнгөөр хандив өгсөн иргэн, аж ахуйн нэгж байхгүй байна.

1.1.4. АНСДИТХСТ хуулийн 56 дугаар зүйлийн 56.5-д “Сонгуулийн зардлын данс байршуулсан банкны захирал, эсхүл салбарын эрхлэгч уг дансны бүх гүйлгээний хуулгыг гаргаж, санал авах өдрөөс хойш 30 хоногийн дотор төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ” гэж заасан байна. Дээрх заалтын дагуу нэр дэвшигчийн сонгуулийн зардлын дансны хуулгыг Хаан банк ирүүлсэн байна.

1.1.5. АНСДИТХСТ хуулийн 54 дүгээр зүйлийн 54.3-т “Мөнгөн бус хандив өгч байгаа тохиолдолд хандивлагч нь нэр дэвшигч, түүний итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчтэй хандивын гэрээг бичгээр байгуулж гэрээнд заасан зориулалтын дагуу зарцуулна”, 54.4-т “Мөнгөн бус хандивын үнэлгээг зах зээлийн дундаж ханшийг үндэслэн хандивын гэрээгээр тогтоох бөгөөд уг үнэлгээ нь иргэн болон хуулийн этгээдээс өгөх хандивын дээд хэмжээнээс хэтрэхгүй байна” гэж тус тус заасан байна.

Үйлчилгээ үзүүлэхээр мөнгөн бус хандив өгсөн 84 нэр дэвшигчидтэй байгуулсан хандивын гэрээнд хууль, журамд заасны дагуу үнэлгээ тогтоогоогүй 288 гэрээ, иргэдтэй бичгээр байгуулаагүй 10 гэрээ байна /Хүснэгт №4/.

Мөн үйлчилгээ үзүүлэхээр мөнгөн бус хандив өгсөн иргэдтэй байгуулсан 61 хандивын гэрээний дүнг зах зээлийн дундаж үнэ ханшаас доогуур тогтоосон байна.

Нэр дэвшигчтэй байгуулсан мөнгөн бус хандивын гэрээ, гэрээнд тусгасан үнэлгээ

Хүснэгт №4

№	Хандивын төрөл	Мөнгөн бус хандив өгсөн иргэний тоо	Үнэлгээ тогтоосон мөнгөн бус хандивын гэрээ		Үнэлгээ тогтоогоогүй мөнгөн бус хандивын гэрээ		Гэрээ байгуулаагүй
			Тоо	Дүн, мянган төгрөг	Тоо	Дүн, мянган төгрөг	Тоо
1	Мөнгөн бус хандив	359	61	11,900.0	288	0.0	10

Аудитаар мөнгөн бус хандивын гэрээ байгуулагдсан нийт 349 гэрээний үнэлгээг зах зээлийн дундаж ханш, холбогдох журмын дагуу тооцоход нийт 103,800.0 мянган төгрөгийн мөнгөн бус хандивыг нам, нэр дэвшигчдэд өгсөн байна.

Мөнгөн бус хандивын үнэлгээг тогтоогоогүй болон гэрээ байгуулаагүй иргэдийг Зөрчлийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1.24-т заасан арга хэмжээг авч шийдвэрлүүлэхээр аймгийн СТСХ-т албан бичиг хүргүүлсэн.

1.2. Нам, нэр дэвшигчид хуулиар зөвшөөрөгдөөгүй 29.4 сая төгрөгийн хандивыг буцаан шилжүүлээгүй, сонгуулийн үйл ажиллагаанд зарцуулсан байна.

1.2.1. АНСДИТХСТ хуулийн 53 дугаар зүйлийн 53.4-т “...Хандив өгч байгаа иргэн, хуулийн этгээд нь нэр, регистрийн дугаар болон хандивын эх үүсвэрийн талаарх мэдээллээ банкны гүйлгээний баримтад тусгах бөгөөд энэ шаардлагыг хангаагүй хандивыг хандив хүлээн авагч буцаан шилжүүлнэ”, 53.5-д “Буцах хаяг нь тодорхойгүй хандивыг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу улсын орлогод буюу төрийн санд шилжүүлнэ” гэж тус тус заасан байна.

Хуульд заасны дагуу банкны гүйлгээний баримтад холбогдох мэдээллээ бүрэн тусгаагүй 484 иргэний хандив байснаас 242 иргэний 35,338.0 мянган төгрөгийн хандивын мөнгийг буцааж шилжүүлсэн байна. Харин 242 иргэний 19,782.3 мянган төгрөгийн, 4 хуулийн этгээдийн 9,610.0 мянган төгрөгийн, нийт 29,392.3 мянган төгрөгийн хандивыг буцаан шилжүүлээгүй, сонгуулийн үйл ажиллагаанд зарцуулжээ /Хүснэгт №5/.

Хандивлагчийн нэр, регистрийн дугаар, эх үүсвэр тодорхойгүй хандивын зарцуулалт, мянган төгрөг

Хүснэгт №5

№	Нам, нэр дэвшигч	Иргэн		Аж ахуйн нэгж	
		Тоо	Хандивын дүн	Тоо	Хандивын дүн
1	Ардчилсан нам	3	900.0	-	-
2	Нэр дэвшигч / АН /	93	4,766.5	-	-
3	Нэр дэвшигч / МАН/	144	13,805.8	4	9,610.0
4	Нэр дэвшигч / ШИНЭ/	1	300.0		
5	Бие даан нэр дэвшигч	1	10.0	-	-
	Дүн	242	19,782.3	4	9,610.0

Энэхүү зөрчилд Зөрчлийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1.21-д заасны дагуу шийдвэрлүүлэхээр аймгийн СТСХ-д албан бичиг хүргүүлээ.

1.2.2. АНСДИТХСТ хуулийн 55 дугаар зүйлийн 55.1-д хандив өгөхийг хориглосон этгээдийг заасан ба уг шалгуурын дагуу хандив өгсөн хуулийн этгээдийн лавлагааг аймгийн УБХ-ээс авсан. Аудитад хамрагдсан нам, нэр дэвшигчдийн сонгуулийн зардлын тайланд хуулиар хандив өгөхийг хориглосон хуулийн этгээдээс шилжүүлсэн хандив бүртгэгдээгүй байна.

1.2.3. Нэр дэвшигчийн сонгуулийн зардлын тайланд хийсэн хувийн аудитын компанийн дүгнэлтэд хуулийн шаардлага хангаагүй мөнгөн хандив болон мөнгөн бус хандивыг үнэн зөв тусгаагүй, хуульд нийцсэн гэж зөрүүтэй тооцсон байна.

БҮЛЭГ 2. НАМ, НЭР ДЭВШИГЧ НЬ ХӨРӨНГИЙГ ЗОРИУЛАЛТЫН ДАГУУ ЗАРЦУУЛЖ, ЗАРДЛЫН ДЭЭД ХЭМЖЭЭГ БАРИМТЛАН АЖИЛЛАСАН БАЙНА.

2.1.Хөрөнгийг хуульд заасан зориулалтын дагуу зарцуулсан байна.

2.1.1. АНСДИТХСТ хуулийн дагуу аймаг, сумын ИТХ-ын 2020 оны ээлжит сонгуульд намууд сонгуулийн үйл ажиллагааны зардалд нийт 78,585.0 мянган төгрөг зарцуулснаас сонгуулийн зардалд 75,601.3 мянган төгрөг, бусад зардалд 2,983.7 мянган төгрөг, нэр дэвшигчид сонгуулийн зардалд 233,538.5 мянган төгрөг, бусад зардалд 25,132.0 мянган төгрөг, нийт 258,670.5 мянган төгрөгийг тус тус зориулалтын дагуу зарцуулжээ. /Хүснэгт №6, 7/.

Намын сонгуулийн зардлын ангилал

Хүснэгт №6

№	Зардлын ангилал	Дүн, мянган төгрөг
1	Сонгуулийн сурталчилгааны материал хэвлүүлэх, сонгогчдод тараах зардал	67,216.4
2	Нийтийн эзэмшлийн гудамж талбайд сонгуулийн сурталчилгааны зурагт самбар, дэлгэц байрлуулах	2,834.9
3	Сонгууль эрхэлсэн байгууллагын үйл ажиллагааны зардал	550.0
4	Сонгуулийн сурталчилгаанд радио, телевиз ашиглах зардал	5,000.0
5	Бусад зардал	2,983.7
НИЙТ ДҮН		78,585.0

Нэр дэвшигчийн сонгуулийн зардлын ангилал

Хүснэгт №7

№	Зардлын ангилал	Дүн, мянган төгрөг
1	Сонгуулийн сурталчилгааны материал хэвлүүлэх, сонгогчдод тараах зардал	8,633.9
2	Нийтийн эзэмшлийн гудамж талбайд сонгуулийн сурталчилгааны зурагт самбар, дэлгэц байрлуулах	1,641.1
3	Сонгууль эрхэлсэн байгууллагын үйл ажиллагааны зардал	220,915.0
4	Сонгуулийн сурталчилгаанд радио, телевиз ашиглах зардал	1,500.0
5	Цахим орчин ашиглах зардал	848.5
6	Бусад зардал	25,132.0
НИЙТ ДҮН		258,670.5

2.2. Сонгуулийн сурталчилгааны зардлыг хуульд заасны дагуу бэлэн бусаар зарцуулжээ.

2.2.1. АНСДИТХСТ хуулийн 51 дүгээр зүйлийн 51.1-д "Нам, эвсэл болон нэр дэвшигчийг сонгуульд оролцуулахаар бүртгэсэн өдрөөс эхэлж, сонгуулийн

зардлын тайлан гаргах өдрийг дуусах хүртэл хугацаанд энэ хуулийн 38.2-т заасан арга хэлбэрээр сонгуулийн сурталчилгаа явуулах зориулалтаар сонгуулийн зардлын данснаас дансанд шилжүүлэх хэлбэрээр зарлага гаргаж болно” гэж заасан.

Дээрх заалтын дагуу хуулийн 38.2-т заасан буюу сонгуулийн сурталчилгаанд зарцуулсан хөрөнгийг зөвхөн данснаас дансанд шилжүүлэх хэлбэрээр зарцуулжээ.

Хуулийн 38.2-т зааснаас бусад зардалд буюу нэр дэвшигчдийн сонгууль эрхэлсэн байгууллагын зардалд 1,746.0 мянган төгрөгийн зардлыг бэлнээр зарцуулсан байна.

2.2.2. Аймаг, сумын ИТХ-ын ээлжит сонгуульд оролцсон, зардлын тайлангаа ирүүлсэн нэр дэвшигчдээс иргэдтэй байгуулсан гэрээний дагуу холбогдох татварыг суутгаж, шилжүүлээгүй 65 нэр дэвшигч байна.

Дээрх нэр дэвшигчдээс хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.1.1, 25.6-д заасан арга хэмжээг авч шийдвэрлүүлэх тухай албан бичгийг аймгийн Татварын хэлтэст хүргүүлжээ.

2.3. Төрийн аудитын газраас тогтоосон зардлын дээд хэмжээг баримталж ажиллажээ.

2.3.1. АНСДИТХСТ хуулийн 49.1 дэх заалтыг үндэслэн Төрийн аудитын газраас орон нутгийн сонгуульд нам, нэр дэвшигчээс зарцуулах зардлын дээд хэмжээг тогтоож, Дорноговь аймаг дахь Төрийн аудитын газрын дарга, тэргүүлэх аудиторовын 2020 оны 06 дугаар сарын 26-ны өдрийн А/19 дүгээр тушаалаар баталж, нийтэд мэдээлсэн.

Дээрх тушаалаар аймаг болон сумын ИТХ-ын сонгуульд зарцуулах зардлын хэмжээ болон сонгуульд оролцсон нам, нэр дэвшигчийн зарцуулсан зардлыг дараах хүснэгтэд тусгав.

Нам, нэр дэвшигчийн сонгуулийн зардлын хэмжээ, сая төгрөг

Хүснэгт №8

№	Нэр	Аймгийн ИТХ		Сумын ИТХ	
		ТАГ-аас тогтоосон дээд хэмжээ	Зарцуулсан зардлын хэмжээний	ТАГ-аас тогтоосон дээд хэмжээ	Зарцуулсан хэмжээ
1	Нам	396.3	17.0 - 50.0	13.0 - 44.0	11.2
2	Нэр дэвшигч	35.0 - 66.0	1.0 - 22.5	11.0 - 38.0	0.1 - 6.0

Орон нутгийн ИТХ-ын ээлжит сонгуульд оролцсон нам, нэр дэвшигчид ТАГ-аас тогтоосон зардлын дээд хэмжээг баримтлан ажилласан байна.

АУДИТЫН ДҮГНЭЛТ

Аймаг, сумын ИТХ-ын 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцсон нам, нэр дэвшигчийн сонгуулийн зардлын тайланд хийсэн аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлтийг өгч байна. Үүнд:

1. Орон нутгийн ИТХ-ын 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцсон намуудын сонгуулийн зардлын дансанд нийт 78,630.0 мянган төгрөг төвлөрч, 78,585.0 мянган төгрөгийг, нэр дэвшигчийн сонгуулийн зардлын дансанд 255,040.0 мянган төгрөг, мөнгөн бус хандиваар 11,900.0 мянган төгрөгийг бүрдүүлж, 258,670.5 мянган төгрөгийн зардлыг сонгуулийн үйл ажиллагаанд зарцуулсан байна.
2. Хандивын эх үүсвэр, хандив өгсөн иргэний нэр, регистрийн дугаар тодорхойгүй 242 иргэнээс өгсөн 19,782.3 мянган төгрөг, мөн 4 хуулийн этгээдээс өгсөн 9,610.0 мянган төгрөгийг хууль, журмын дагуу буцаан төвлөрүүлэлгүй зарцуулсан байна.
3. Сонгуулийн зардлын тайланг хянаж, дүгнэлт гаргасан хувийн аудитын 4 компани нь нэр дэвшигчдэд өгсөн мөнгөн болон мөнгөн бус хандивыг аудитын дүгнэлтэд үнэн зөв тусгаагүй байна.
4. Мөнгөн бус хандив өгсөн иргэн, хуулийн этгээдтэй байгуулсан гэрээнд 288 иргэний үзүүлсэн үйлчилгээний үнэлгээг тогтоогоогүй, мөн 10 иргэнтэй гэрээ байгуулаагүй байгаа нь АНСДИТХСТ хуулийг зөрчсөн байна.
5. Нам, нэр дэвшигчид сонгуулийн зардлыг хуульд заасан шаардлага, зориулалтын дагуу зарцуулсан байна.
6. АНСДИТХСТ хуулийн 56 дугаар зүйлийн 56.5-д заасны дагуу нэр дэвшигчдийн сонгуулийн зардлын дансны хуулгыг Хаан банкнаас бусад банк ирүүлээгүй байна.

Аудитаар нийт 29,392.3 мянган төгрөгийн зөрчил илрүүлж, АНСДИТХСТ хууль зөрчсөн нэр дэвшигчдэд Зөрчлийн тухай хуульд заасан арга хэмжээг авч шийдвэрлүүлэх саналыг аймгийн СТСХ-т хүргүүлээ.

АУДИТЫГ ГҮЙЦЭТГЭСЭН БАГИЙН ГИШҮҮД:

ГҮЙЦЭТГЭСЭН:

ГЭРЭЭТ АЖИЛТАН

З.ДАВААНЯМ

Б.АРИУНБААТАР

ХЯНАСАН:

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОРЫГ
ТҮР ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ

ТАН-ӨЛЗИЙ